

No s pot negar qu' aquesta lluita va inevitablement acompanyada amb el progrés; pero ¡ cuantes víctimes no implica ! Per avençar tan lentament ¿ s' ho val ? ¿ hi guanya l' humanitat ? Em dit al començament qu' aquesta era una de les cuesions que més ens havia preocupat. Devegades em vist la lluita injusta i una maledicció ha brollat de nostres llavis; altres l' em admesa per necessaria i creguént que la compensació no era despreciable.

El procés d' aquesta llei ens esgarrifa més cuan descendim á detalls, cuan mirém á un sol punt, oblidantnos per un moment de lo sobirà qu' és abarcat en sa totalitat.

Arriba un moment en que la civilisació occidental, com necessitant nous víctimes, sent l' invencible afany de descobrir un nou mon pera conquistar-lo. El descubreix i el conquista barbrement. Tenim la lluita fent sa vía. Una raça qu' es creu superior reprimeix per medi del foc i del ferro, del torment i del despotisme més refinat un altre raça que creu inferior. ¿ Pero ho es realment d' inferior aquesta raça ? ¿ No demostra la vida des conquistats — açtecas, peruans, caribs, etc., etc., — un grau de civilisació força enlairat ? ¿ No es de considerar injusta la llei en aquest cas, principalment tal com se manifesta ?

Ja amos d' aquest nou mon continua l principi fonamental de la naturalesa i de les societats atiant la lluita que ' s manifesta sordament, pro decidida. Resten la raça negra, la raça groga. Res hi fa que mercés á esprits humanitaris, s' aboleixi la esclavitut: l' esclavatje continúa pera aquestes raçes qu' es creu inferiors; ni l' ambient els hi és propici. Planta arrencada, roda á mercés de tots els vents fins que s' extingeix. En el nostre temps i en estats democràtics i adhuc republicans com els del Nord d' América, per exemple, es el negre perseguit com una bestia dolenta. Lo meteix que á tots els ciutadans lleis amplíssimes li concedeixen drets que rarament pot exercitar. Malgrat consti escrit lo contrari la raça negra no representa cap paper en la cosa pública. En el Sur la situació dels negres es insostenible també. Els relats de llurs desventures commouen el cor més insensible á la pietat. Per aixó els passém per alt. La

cosa ha arribat á tal punt — i aixó donará idea de lo que acabém de dir — que esprits cultes es preocupan seriament de deportar els 7 ó 8 milions de individus de eixa desdixada raça que queden, á l' Africa, llur país originari. ¡ Pobre negre ! De res haurán servit els discursos dels homens i sos desitjos per rompre les cadenes que foradaven ton cos de banús ! Les lleis dels homens son impotentes devant les lleis inexorables de la naturalesa.

No parlém de l' Australia. La població decreix considerablement baix la influencia anglosaxona tan inmensa.

Al fixarnos en aixó que no més son detalls, una protesta surt de l' ánima. Esguardém tota l' immensitat: els detalls desapareixen i devant lo inexorable de la llei ajupim la testa. Després de tot, sols te per única finalitat el progrés, el millorament continuu; mes ¡ á quin preu ! Casi te aquest progrés quelcom d' abominable.

CÁRLES RAHOLA

EN EL COLMO

La razón, esa antorcha de la vida,
me dice que es un bien el sufrimiento,
que el que su caliz apuró contento
rebasó de lo grande la medida.

Y en tal idea mi piedad sumida
por él el alma flajelada siento
con secreta fruición, sin un lamento,
firme en su agudo bisturí mi herida.

Pero llega un momento en que, cansado,
en honda y negra comezón me agito
sin que inaudita mi razón se asombre,
y sacudiendo mi cabeza airada
con voz de trueno al sufrimiento grito:
¡ Basta, deténte, vive Dios !... ¡ Soy hombre !

JOSEFA CODINA UMBERT.

Barcelona, Abril, 1903.

